

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ,
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ 2021

Εξεταζόμενο αντικείμενο (Κωδικός): Φιλολογικά - Λατινικά (514)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Παρασκευή, 26^η Νοεμβρίου 2021, 15:30-18:30

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ **ΕΠΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ**

Η Γλώσσα, η Λογοτεχνία και τα Λατινικά εξετάζονται μαζί.

Ο συνολικός χρόνος εξέτασης και για τα τρία (3) αντικείμενα είναι τρεις (3) ώρες.

Ειδικές οδηγίες:

- Να απαντήσετε σε **όλα** τα ερωτήματα του εξεταστικού δοκιμίου.
- Οι απαντήσεις σας **να περιορίζονται** στον προβλεπόμενο για κάθε απάντηση χώρο.
- Σε περίπτωση που ο χώρος δεν επαρκεί, διατίθενται πρόσθετες γραμμές στο τέλος του εξεταστικού δοκιμίου.
- Τα αναγραφόμενα στο πρόχειρο δεν αξιολογούνται.

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1 1/1 λέξη

(Μονάδες 6)

Να δηλώσετε κατά πόσο οι γραμματικοί τύποι της στήλης Α' περιγράφονται ορθά στη στήλη Β', σημειώνοντας ✓ στις στήλες «Ορθό» ή «Λάθος».

Στήλη Α'	Στήλη Β'	Ορθό	Λάθος
hominum	αιτιατική ενικού		✓
volere	απαρέμφατο ενεστώτα		✓
visu	σουπίνο	✓	
dicenda	γερούνδιο		✓
admiratum iri	απαρέμφατο μέλλοντα		✓
facile	επίρρημα θετικού βαθμού	✓	

ΑΣΚΗΣΗ 2

(Μονάδες 5)

Ο/Η φιλόλογος ζήτησε από τους μαθητές/τις μαθήτριες να σχηματίσουν τα παραθετικά των *fortiore*, *acriores* και *malorum*. Έλαβε ως απάντηση τους ακόλουθους τύπους:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
forte	fortiore	fortissimo
acres	acriores	acrissimi
malorum	maliorum	malissimorum

Ερωτήσεις:

I. Ποιοι είναι οι δύο ορθοί τύποι από αυτούς που έλαβε;

fortissimo, acres (0,5 + 0,5)

II. Να διορθώσετε τους εσφαλμένους τύπους και να εξηγήσετε στους μαθητές/στις μαθήτριες τον σχετικό κανόνα σε κάθε περίπτωση.

- **forte: forti, αφαιρετική ενικού επιθέτων τριτοκλίτων σε -i (0,5 + 0,5)**
- **acrissimi: acerrimi, τα εις -er επίθετα σχηματίζουν υπερθετικό σε -errimus (0,5 + 0,5)**
- **maliorum: peiorum, ανώμαλο επίθετο (0,5 + 0,5)**
- **malissimorum: pessimorum, ανώμαλο επίθετο (0,5 + 0,5)**

ΑΣΚΗΣΗ 3

(Μονάδες 12)

Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας σε κάθε περίπτωση την ορθή απάντηση από αυτές που ακολουθούν. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

α) Rogant puellae quid Paulus **facturus sit**. 1

- 1) facit 2) faceret 3) facturus sit

Αιτιολόγηση: **Η δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας και δηλώνει το υστερόχρονο στο παρόν.** 3

β) Galli abierunt ne cum Romanis **dimicaret**. 1

- 1) dimicaret 2) dimicent 3) dimicaverant

Αιτιολόγηση: **Η δευτερεύουσα τελική πρόταση εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.** 3

γ) Si dux bellum componere **vult**, possumus domum redire. 1

- 1) vult 2) velit 3) vellet

Αιτιολόγηση: **Η υπόθεση εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, για να σχηματιστεί το είδος του υποθετικού λόγου που εκφράζει το πραγματικό/ανοικτή υπόθεση στο παρόν** 3

ΑΣΚΗΣΗ 4

(Μονάδες 6)

Δίνονται οι ακόλουθες τριάδες λέξεων από τα Αγγλικά, Γαλλικά και Ιταλικά. Να γράψετε το ρήμα της Λατινικής, με το οποίο συνδέεται ετυμολογικά η κάθε τριάδα, στο πρώτο πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα.

Αγγλικά	Γαλλικά	Ιταλικά	Λατινικό ρήμα
sequence	séquence	sequenza	sequor
tradition	tradition	tradizione	trado
injection	injection	iniezione	inicio
mortal	mortel	mortale	morior
access	accès	accesso	accedo/adcedo
(to) admire	admirer	ammirare	admiror

ΑΣΚΗΣΗ 5

(Μονάδες 10)

Ο/Η φιλόλογος ζήτησε από τους μαθητές/τις μαθήτριες να τρέψουν τις πιο κάτω προτάσεις στον πλάγιο λόγο, εξαρτώντας τες από τη φράση που τίθεται στην παρένθεση:

- α) Noli nunc ludere! (Mater a filia petivit)
- β) Quid dixisti? (Marcus rogabat uxorem)
- γ) Celeriter adveniemus. (Milites dicunt)
- δ) Venio ut hostes vincam. (Caesar dixit)

Έλαβε τις ακόλουθες απαντήσεις:

- α) Mater a filia petivit ut non tunc luderet.
- β) Marcus rogabat uxorem quid dixerit.
- γ) Milites dicunt celeriter se advenisse.
- δ) Caesar dixit se venire ut hostes vinceret.

Ερωτήσεις:

I. Ποια είναι η εξ ολοκλήρου ορθή απάντηση; **δ** 1

II. Να διορθώσετε τις εσφαλμένες απαντήσεις και να καθοδηγήσετε τους μαθητές/τις μαθήτριες, ώστε να κατανοήσουν το σφάλμα τους σε κάθε περίπτωση.

α) Εδώ χρησιμοποιήθηκε λανθασμένος σύνδεσμος εισαγωγής της βουλητικής πρότασης αντί του αρνητικού βουλητικού συνδέσμου ne. 3

β) Εδώ το ρήμα έπρεπε να τεθεί σε υποτακτική υπερσυντελικού (dixisset), γιατί δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν. 3

γ) Εδώ έπρεπε να τεθεί το απαρέμφατο σε χρόνο μέλλοντα (adventuros esse), γιατί στον ευθύ λόγο το ρήμα βρίσκεται στον μέλλοντα. 3

ΑΣΚΗΣΗ 6

(Μονάδες 8)

Ο/Η φιλόλογος ζήτησε από τους μαθητές/τις μαθήτριες να μεταφέρουν στα Λατινικά την ακόλουθη πρόταση με χρήση της παθητικής περιφραστικής συζυγίας:

Οι δάσκαλοι έπρεπε να βοηθούν τους νεαρούς.

Μία από τις εσφαλμένες απαντήσεις ήταν:

Magistri subveniendi erant adulescentes.

Ερωτήσεις:

I. Να διορθώσετε το συγκεκριμένο σφάλμα.

Subveniendum erat magistris adolescentibus.

3

II. Να καθοδηγήσετε τους μαθητές/τις μαθήτριες, ώστε να κατανοήσουν το σφάλμα.

- (Γίνεται χρήση προσωπικής σύνταξης γερουνδιακού).
- Χρειάζεται απρόσωπη σύνταξη, λόγω του ότι το **subvenio** συντάσσεται με δοτική.

5

ΑΣΚΗΣΗ 7

(Μονάδες 12)

Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα Λατινικά αποδίδοντας, με δύο συντακτικά ισοδύναμους τρόπους, την απαγόρευση στην πρώτη πρόταση και τον χρονικό προσδιορισμό στη δεύτερη:

α) Να μη γράφετε ψεύδη.

ψεύδος = mendacium, -ii

1. Nolite scribere mendacia.

2. Ne scripseritis mendacia.

5

β) Όταν ο Κατιλίνας οδηγήθηκε στη φυλακή, οι σύντροφοί του τον επισκέφθηκαν.

οδηγώ = deduco (γ' συζ.)

επισκέπτομαι = viso, visi, visum, visere

1. Deducto Catilina in/ad carcerem/custodiam, socii eius/sui eum viserunt.

2. Postquam Catilina deductus est (Cum Catilina deductus esset) in/ad carcerem/custodiam, socii eius/sui eum viserunt.

7

ΑΣΚΗΣΗ 8

(Μονάδες 6)

Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet, nec eae res, quae imperitos avertunt et praecipites agunt. Tu illum premi putas malis? Utitur!

M. Πασχάλη – Γ. Σαββαντίδη *Λατινικά Λυκείου* Μάθημα XXXIX

Να γράψετε ένα σύντομο κατατοπιστικό σημείωμα για τη φιλοσοφική σχολή, στην οποία αναφέρεται το πιο πάνω απόσπασμα, τις βασικές της αντιλήψεις και έναν Ρωμαίο εκπρόσωπό της.

- Στωική φιλοσοφία. 2
- Αντιλήψεις στωικής φιλοσοφίας: ο σοφός άνθρωπος (sapiens), του οποίου χαρακτηριστικά είναι η προσαρμοστικότητα, η ολιγάρκεια, η καρτερική αντιμετώπιση του πόνου και των κακουχιών, η υπομονή...
- Σενέκας, Μάρκος Αυρήλιος 4

ΑΣΚΗΣΗ 9

(Μονάδες 20)

Να μεταφράσετε στα Νέα Ελληνικά το παρακάτω κείμενο:

Eodem tempore Athenae sub regibus esse desierunt; **3** quarum ultimus rex fuit Codrus, Melanthii filius, vir non praetereundus. **3** Cum Lacedaemonii gravi bello Athenienses premerent respondissetque Pythius Apollo eos futuros esse superiores, **4** quorum dux ab hoste esset occisus, Codrus deposita veste regia pastorem vestem induit, **4** ingressusque castra hostium, de industria rixam ciens, interemptus est. **2** Codrum cum morte aeterna gloria, Athenienses secuta victoria est. **4**

Velleii Paterculi *Historia Romana* 1.2 (ελαφρά διασκευή)

Λεξιλόγιο:

desino, -sui ή -sivi, -situm, -sinere = παύω, σταματώ
 praetereo, -ii ή -ivi, -itum, -ire = προσπερνώ, παραλείπω να μνημονεύσω
 induo, indui, indutum, induere = φορώ, ενδύομαι
 de industria rixam ciens = προκαλώντας εσκεμμένα διαμάχη

Ενδεικτική μετάφραση:

Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα η Αθήνα έπαψε να είναι κάτω από βασιλείς: **3** αυτής τελευταίος βασιλιάς υπήρξε ο Κόδρος, ο γιος του Μελανθίου, άνδρας που δεν πρέπει να παραλειφθεί.¹ **3** Όταν οι Λακεδαιμόνιοι πίεζαν τους Αθηναίους με βαρύ πόλεμο και είχε απαντήσει ο Πύθιος Απόλλωνας ότι θα αναδειχθούν υπέρτεροι εκείνοι, **4** των οποίων ο αρχηγός θα έχει σκοτωθεί, ο Κόδρος, αφού απέβαλε² το βασιλικό ένδυμα φόρεσε το ποιμενικό ένδυμα **4** και, αφού μπήκε στο στρατόπεδο των εχθρών, προκαλώντας εσκεμμένα διαμάχη³, σκοτώθηκε. **2** Με τον θάνατό του, τον Κόδρο ακολούθησε αιώνια δόξα, τους Αθηναίους η νίκη. **4**

¹ άνδρας που δεν πρέπει να προσπεραστεί (να προσπεράσουμε) / άνδρας που δεν πρέπει να παραλείψουμε να μνημονεύσουμε

² έβγαλε

³ Στην υπογραμμισμένη φράση δεν δίνονται μονάδες.

ΑΣΚΗΣΗ 10

(Μονάδες 15)

Να μεταφέρετε στα Λατινικά το παρακάτω κείμενο:

Ο βασιλιάς Πύρρος είδε έναν σκύλο, ο οποίος φρουρούσε το σώμα του φονευθέντος κυρίου του. **3** Όταν ο βασιλιάς άκουσε ότι εκείνος καθόταν ήδη εκεί τρεις μέρες χωρίς τροφή, διέταξε να ταφεί ο νεκρός και να τύχει φροντίδας ο σκύλος. **4** Αργότερα ο σκύλος είδε τους δολοφόνους του ανθρώπου ανάμεσα στους στρατιώτες του βασιλιά. **3** Αμέσως έτρεξε στον Πύρρο και γάβγιζε σε αυτούς. **2** Αυτοί, αφού συνελήφθησαν, ομολόγησαν τη σφαγή και τιμωρήθηκαν. **3**

Λεξιλόγιο

φυλάσσω = custodio, -ivi, -itum, -ire

θάβω = humo (α' συζ.)

δολοφόνος = percussor, -oris

γαβγίζω σε κάποιον = allatro (α' συζ.) aliquem

Ενδεικτική μεταφορά:

Pyrrhus rex canem vidit, qui interfecti domini sui corpus custodiebat. **3** Cum rex audivisset⁴ eum iam tres dies sine cibo assidere, mortuum humari et canem curari iussit. **4** Postea canis inter milites regis percussores hominis vidit. **3** Statim ad Pyrrhum cucurrit eosque allatrabat. **2** Illi comprehensi fassi sunt caedem et puniti sunt. **3**

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-

⁴ Postquam rex audivit